

tot een zorgeloos leven. Die toon, dat het gaat om het recht, klinkt ook door in de om het hoofdonderwerp heenstaande gedeelten. God is niet onrechtvaardig over Israël ¹⁰³), Zijn beloften gaan in vervulling en het leven in de gemeente wordt geteekend onder het gezichtspunt: Sta gij, begenadigde zondaar, niet te zeer op uw recht ¹⁰⁴)!

Heel anders komt dezelfde zaak ter sprake in den brief aan de Hebreërs, toch ook centraal, d. w. z. de zaak wordt in het hart gegrepen. Nu staat niet de verhouding tot God als zoodanig op den voorgrond, maar het Middelaarswerk van Christus, dat de verhouding herstelde. Gods Zoon werd Middelaar, was hooge priester en offer tegelijk en heeft door Zijn volmaakte werk Zijn volk geheiligd ¹⁰⁵). Zoo heeft Hij voldaan aan al de eischen der wet, ook daarin, dat Hij ons volkomen gelijk werd. Nu kan Zijn werk Zijn volk ten goede komen en heeft dat volk vrijheid om ziende op zijn Leidsman toe te gaan tot het hemelsch heiligdom ¹⁰⁶). En dat alles wordt beschreven in woorden ontleend aan den ouden ceremonieelen eeredienst, welks vervulling en afschaffing in het werk van Christus zoo tevens aan het licht komt.

Met deze beide centrale brieven staan de andere op de een of andere wijze in verband. Ze liggen er om heen, gaan er van uit als stralen van de zon. De zon is Christus, wiens heerlijkheid in Romeinen en Hebreërs het klaarste schittert, maar die ook licht laat uitgaan naar alle zijden. Zoo al dadelijk in Galaten, die met Romeinen samenhangt, omdat de gerechtigheid alleen verkrijgbaar gesteld wordt door het geloof in Christus ¹⁰⁷) en met Hebreërs pleit voor de afschaffing der oude vormen, Galaten behandelt — in tegenstelling met Handelingen 15 — principieel het probleem, hoe de kerk der nieuwe bedeeeling, toegebracht uit Joden en heidenen, staan zal tegenover de ceremonieele wet en de vrijheid in Christus, Die het al vervulde en volbracht, wordt klaar voor oogen gesteld. Zoo is deze brief doordrongen van de tegenstelling: Christus, vrijheid, Geest en aan de andere zijde: wet, wereld, vleesch. Weer anders sluiten de brieven naar Efeze en Kolosse zich bij de eerstgenoemde aan. Niemand kan er aan twijfelen, of ook in deze brieven staat Christus en Hij alleen in het middelpunt. En dat in deze twee brieven vrij wel op dezelfde wijze en toch in den grond verschillend. In den brief aan de Efeziërs is Christus het Hoofd van de door Hem verlost kerk ¹⁰⁸). Wij zien, hoe de verhouding is tusschen Christus en de Zijnen, die Hij heeft bevrijd uit loutere genade ¹⁰⁹), en dat die verhouding, als ze hier wordt geteekend, rust op goeden grond. Immers Paulus klimt op tot Gods eeuwig raadsbesluit en toont, dat in de volheid van den tijd dit mysterie aan het licht moest treden: één gemeente uit Joden en heidenen, die één is in Christus haar Hoofd ¹¹⁰). En dat wordt zóó voorgesteld, dat vooral op het einddoel,